

жат Л. Каравелов, и то по порочната за науката логика с цел да бъдат открити и възвеличани Хр. Ботев и В. Левски, като че ли те сами по себе си не са достатъчно велики, та да имат нужда от принизяването на други също огромни по значимост личности, и не само Каравелов, но и Раковски, даде твърде тежки и продължаващи във времето отражения в историографията, наша и чужда българистична, подсилени и от високото служебно положение и изграден авторитет на инициатора Мих. Димитров. Ще призная, в невежествените си студентски години приемах също с безкритично доверие негови твърдения, но поради насоката на развитието ми, която даде проф. Ал. Бурмов, колкото повече научавах за Каравелов от художественото му творчество и публицистиката му, толкова по-малко тезата за нереволуционността му можеше да остане убедителна за мен. От повестите, разказите и политическите му статии ми говореха недвусмислено, че за него още в руския му период, т.е. до 1866 г., именно въоръжената борба на хайдутите, участниците в селските движения от 40-те и 50-те години и личните страдания на героите му във връзка с тях, с потурчванията на български момичета и т.н., както и позициите в политическите му статии за освободителните борби на българите и другите балкански народи, е пътят за отхвърлянето на нетърпимото за тях турско владичество. Но това бяха все идейни доказателства в книжовни трудове. В няколко свои дописки Каравелов пръв и единствен публично излиза в руския печат в защита на Г. С. Раковски в началото на 60-те години, когато официална, а и славянофилска Русия се отнася крайно отрицателно към великия котленец заради патриотичната му акция против поредното преселение на българи в Русия и заселването на мюсюлмани /черкези и татари/ в България с прозрачни антибългарски съображения от страна на Високата порта. И също открито му дава характеристика като истински патриот, готов да отдаде и отдаващ всичките си сили за щастливото бъдеще на своя народ. Това не би написал човек, който не е солидарен с революционера Раковски, чийто идеи явно познава. Нещо повече, тъкмо през 1861 - 1862 г., откогато датират плановете на Раковски за народно въстание, съставя проект за създаване на "Българско общество" в Белград с тайни революционни освободителни задачи и решава да замине за Балканите, където има въстанически настроения и се очаква Гарибалди да дойде с юнаците в помощ на борещите се за свобода народи. Този замисъл пропада, но самите намерения на Каравелов и проекта му за българска организация го сродяват с възгледите, плановете и действията на Раковски.

Това ми беше вече известно по руски извори и изследвания и по Каравеловия проект, но ми липсваха конкретни факти. В търсене на следи за тях се възползвах от първата възможност след затопляне на отношенията със СФРЮ, за да отида в Белград. И едва в Сръбския държавен архив намерих преките и недвусмислени исторически свидетелства за погрешността на официалната теза за Л. Каравелов. Оказа се, след допълнителни проучвания и във френски, руски, английски архиви и в една току-що излязла публикация на унгарски документи, че той напуска Русия и отива в Белград в самото начало на 1867 г. със съвсем определени наме-